

Přechod Rudého moře

Převod materiálu

Radka Věelná

Pořadí v lekci

26

Téma

Záchrana ve strachu a ohrožení

Cíle

- Děti uslyší příběh, který pomáhal Izraelcům ve velikém strachu a ohrožení.
 - Děti uslyší, Pán Bůh má moc zachránit a nikdo mu není lhostejný.
 - Děti poznají, že písničky nám mohou pomáhat, když se bojíme.
-

26.1 Pro učitele

Biblický text: Ex 14–15

26.1.1 Výkladové poznámky

- Trináctá i patnáctá kapitola popisují svým způsobem stejnou událost. Jednou jako výpravné líčení, podruhé jako píseň. I děti snadno pochopí, že píseň může sílu příběhu i radost ze záchrany vyjádřit než kdy lépe než pouhé vyprávění. Proto je tu obzvlášť na místě vybrat vhodnou píseň a s dětmi ji zazpívat.
- Oslavím se na faraónovi a na všem vojsku, takže Egypťané poznají, že já jsem Hospodin (Ex 14,4.17) — je ústřední závětná výpověď celého příběhu. Nečekané otevření cesty mořem a zničení egyptského vojska jsou činy, kterými Hospodin zjevuje svoji moc a slávu — tj. závažnost svého díla. Vyvedením z otroctví se Bůh dává poznat nejen Egypťanům, ale především stále pochybujícím Izraeli. Aťkoli je v tomto textu především zmíněn faraó a jeho vojsko, Boží jednání je určeno Božímu lidu. Faraó a vojsko jsou prostředkem oslavení, výsledkem Božího oslavení je záchrana Izraele. Tuto skutečnost jasně tlumočí Mojžíš (14,13–14): „Vydržte a uvidíte, jak vás dnes Hospodin zachrání. Jak vidíte Egypťany dnes, tak už je nikdy neuvidíte. Hospodin bude bojovat za vás a vy budete mlčky přihlížet.“
- Strach, který se zmocnil Izraelců při pohledu na faraónovo vojsko (vv. 9–12), se projevuje dvěma způsoby: volají o pomoc k Hospodinu, ale souasně reptají proti Mojžíšovi. Bezvýchodné situace zpravidla vyvolávají u člověka strach. Ze strachu pak vyrůstá reptání a výčitky. Izraelci v ohrožení nacházejí viníka v Mojžíšovi. Reptání je projevem toho, že ani vyvolený lid netvoří stoprocentní věrnost. Důležité je, že ustrašené společenství smí být vždy znova svědkem divů, které tento strach přemáhají.
- Rozpolcení moře je ohlášeno jako čin „spasení Hospodinova“ (v. 13–14). Víra nemá vidět jen realitu nahánějící strach (viz v. 9–12), ale především vítězné činy Božího vysvobození. Rozpolcení moře v kritické situaci dosvědčuje Hospodinovu svrchovanost a moc, a zároveň se tu Hospodin přiznává k Mojžíšovi a potvrzuje ho v jeho prostředkující roli. Na Boží rozkaz Mojžíš pozdvíženou holí moře rozpoltlí, rozetne jako nějakou živou bytost, mýtickou přišeru, která hubí a ničí. Tyto mytologické rysy vyniknou zřetelněji v poetických oddílech, kde se naráží na překročení Rákosového moře (Iz 51,9–10; Ž 89,10–11). Zásahem Hospodinovým jsou všechny mocnosti zbaveny své moci, musí sloužit Božím plánům, nemohou se Hospodinu stavět na odpor ani ničit jeho lid.

- Sloup oblakový a ohnivý je znamením, že Hospodin je v akci. Předchází Izraelce a určuje jim cestu. Je ztotožňován s poslem ?i and?lem Božím. Staví se mezi Izraelce a egyptské vojsko a zabráňuje tomu, aby Egypťané uprchlíky napadli. Pokusy vysvětlit tento jev přírodními úkazy jsou nepodstatné. Jediný podstatný záměr je zvěstný: podivuhodný Hospodinův zásah k záchraně jeho lidu (viz píseň „Oheň plál“ [Svítá 234]). Reminiscence na oblak, který doprovází vyvoleného na jeho cestě, najdeme i v klíčových bodech Ježíšova příběhu — srv. Lk 9,31.34 a Sk 1,9.
- Uvěřili Hospodinu i jeho služebníku Mojžíšovi (vv. 30–31) — je zvěstný cíl celého děje. K tomuto vyvrcholení směřují všechny obtíže, kterými má lid projít, díky Boží moci a také zkáza egyptského vojska. Moře, které z Boží vůle ustoupilo před Mojžíšovou holí, chránilo Izraelce jako zeď, pohltilo nepřitele. Hospodinova moc je zřejmá. Všim, co se děje, je Izrael veden k důvěře v Hospodinovu moc a v Mojžíšovo poslání. Nepředstavitelnou a neočekávanou záchranou je vytvořen nový lid, jehož vztah k Hospodinu je určen vírou.
- Píseň o Hospodinově vítězství (Ex 15) je chvalozpěv, který se zpíval při bohoslužbě. Je to píseň plná respektu a úcty (Hospodin te ukázal, co je skutečně vyvýšené — v. 1); oslavuje a zároveň zpracovává základní událost dějin vztahu Boha a jeho lidu: tím, že Hospodin zlikvidoval faraónovo vyzbrojené vojsko, předem poraženým a odsouzeným k smrti dal vyváznout a neporazitelné útočníky nechal propadnout se do propasti moře, tím on sám „posvětil své jméno — přiblížil své království — tím se stala jeho vůle jako v nebi tak i na zemi.“ Tato píseň zároveň formuluje „krédo“: Kdo je jako ty, Hospodine? (v. 11) Když tedy slyšíme příběh Exodu a vyprávíme si ho, uíme se vidět Boží záměry a ?iny a zároveň nezapomenout na tuto základní událost, stále znovu si ji zpítomovat (každý Izraelce se má na sebe dívat tak, jako by on sám vyšel z Egypta).
- Píseň a její zvěstná výpověď zároveň utvářejí postoj těch, kdo ji zpívají, kdo se ji modlí. Není to jen opakování dávných událostí, ale také vyjádření víry, že Bůh stejně působí v současnosti. Proto v jejím centru stojí výpověď „síla má a píseň“ je Hospodin. Píseň umožňuje lidskou realitu (sevění, ohrožení) spatřit ve světle „Boží reality“ — toho, který „smetl do moře koně i s jezdcem“. Proto v poslední knize Bible splývá v jednu píseň Mojžíšova s písní Beránkovou (Zj 15,3n). Vždy v přechodu Rákosového moře vidí apoštol „předobraz“ té události v Kristu Ježíši, kterou křesťanům zvěstuje a zpevňuje křest (1K 10,1n).

26.1.2 Úskalí

- Příběh z Exodu o základní události dějin spásy nemá být vyučováním zeměpisu, dějepisu ani přírodopisu s fantastickými a zázračnými prvky. I když se trasa pochodu udává na biblických mapách, není přesně známá. Zprávu o rozpolcení vod je třeba chápat jako závažné a základní vyznání víry starozákonního Izraele, nikoli jako popis přírodního úkazu. Všechny pokusy o rozumové vysvětlování a odkazování na přírodní jevy jsou zavádějící. Jde především o vyznání víry, oslavu Hospodinových ?in?. Vyprávění má odrážet, že „Hospodin je má záštita a píseň.“
- Vyprávění je vystavěno na popisu faraónova vojska (jde o eskadru smrti, proti které nemají z lidského pohledu izraelští příští poutníci vůbec žádnou šanci) i na dramatičnosti děje, který končí záchranou lidu a zahubením nepřátel. Je možné pracovat s kontrasty ze samotného biblického textu (co viděl Izrael a nahnalo mu strach — co má vidět víra). Podobné kontrasty najdeme také v žalmech, např. Ž 113 (Kdo je jako Hospodin — kterýž „vysoko bydlí“ — ale „snižuje se“...).
- Bohoslužebná píseň Izraelců měla jinou podobu než naše bohoslužebné písně. Text nám přibližuje, že ji zpívaly dvě skupiny, každá z nich určitou část. Na píseň (část textu) muž odpovídají ženy v ?ele s Mirjam refrémem Ex 15,21. Podobně se zpívaly některé žalmy, např.: 81, 84, 95, 115, 121, 136 při vstupu do chrámu. Dvě skupiny pak tvořili kněží a poutníci, kteří přicházeli do chrámu na bohoslužbu. Můžete si připsat text a pokusit se o skupinovou recitaci.

26.1.3 Odkazy

Miskotte, Kornelis Heiko: *Biblická abeceda*. Heršpice: Eman, 1996.

Linden, Nico ter: *Povídá se... podle Tóry*. Benešov: Eman, 2015.

Gruber, Jiří: *Přechod Rudého moře*. Dostupné z <http://goo.gl/yg5XhN>.

26.2 Pro děti

26.2.1 Předškolní děti

Měli jste někdy obrovský strach? Těba z velkého psa, který se na vás řítí? A když se ukázalo, že není těba se bát (protože pes je za plotem nebo na vodítku nebo ho jeho pán povolal k sobě), jaký to byl pocit?

Když vyšli Izraelci z egyptského otroctví, šli pšky, dospělí i děti, veliký zástup. Došli až na břeh moře. A najednou za sebou slyšeli veliký hluk. Ohlédli se a viděli, že se k nim blíží faraonovi vojáci, kteří jedou rychle na vozech tažených koňmi.

Jestli je doženou, je s nimi konec. Všichni se bojí. Před nimi je moře, takže dál nemžou. A za nimi vojáci.

Možší, proč jsme t? vbec poslouchali a vydali se na tuhle cestu?

„Nebojte se,“ říká jim Mojžíš. „Pán B?h slíbil, že nás vysvobodí a on to také udělá.“

Najednou se vody v moři rozdělily a ukázala se cesta. Izraelci mohli projít mořem. Sotva byli na druhé straně, moře se zase zavřelo a rozjeté egyptské vozy i jezdci na koních skončili v něm.

Izraelci si na druhém břehu oddechli. Poznali, že je Hospodin zachránil před Egypťany. Uvěřili tomu, co jim říkal Mojžíš.

A začali se radovat. Zpívali písničku o tom, jak je Hospodin zachránil, ženy tancovaly a bubnovaly na bubínky.

Veliký strach byl ten tam. Když je Pán B?h s nimi, nemusí se bát.

Pomůcky

Můžete si k vyprávění (předem nebo pak s dětmi) vyrobit „leporelo“. Tvrdým papírem protáhnete další dlouhý pruh papíru, na kterém bude nakreslený izraelský zástup. Táhnutím ho uvedete do pohybu. Na druhé straně papíru budou nakresleni Egypťané — když pruh papíru přeložíte, budou Egypťané Izraelce pronásledovat. Nahoru a dolů pak položíte modrý papír rozstřížený na dvě poloviny, představující moře. Obě části rozevřete, aby Izraelci mohli projít. A zase zavřete nad Egypťany... Návod najdete na adrese <http://goo.gl/K4eVpR>, pod číslem úlohy (26).

26.2.2 Mladší školní děti

Je možné začít s dětmi rozhovorem o tom, jak se projevuje, když mají lidé veliký strach, když je jim úzko. Co dělají? Křičí, nebo šeptají? Myslí na sebe, nebo na druhé? Nadávají tomu, kdo je do takové situace přivedl?

A co dělají lidé, když mají naopak velikou radost? Když těba slaví vítězství? Napadne vás nějaká písnička, která se zpívá z radosti nebo na oslavu (aspoň při fotbale nebo hokeji)?

Na protikladu úzkosti Izraelců, bezvýchodnosti jejich situace, reptání — a na druhé straně úlevy, radosti a vděčnosti za záchranu — je možné postavit vyprávění.

Dobře, podrobně a napínavě se dá vyprávět podle Jiřího Grubera (viz Odkazy).

Nebo můžete zazpívat píseň *Bůh je záštita má* (SV 23). Nechte děti vyjádřit, jakou atmosféru mají sloky a jakou refrén. Je dobré, když takový refrén zní hlasem v hlavě, když je mu smutno nebo úzkost. Můžete nám napsat, jak pomoci?

Můžete pak začít vyprávět o písničce, která Izraelcům připomínala jeden starý, ale důležitý příběh a také jim pomáhala pokaždé, když jim bylo úzkost, měli strach a přestávali věřit, že jim Pán Bůh může pomoci.

Pokud se vám bude zdát pro děti píseň z Ex 15 příliš těžká, přečtěte z ní jen kousek a vyberte k vyprávění jinou písničku, například *Posila na cestu* (SV 135) nebo *Vítejte k počtu zpívejme* (SV 373).

Když zpívali tuhle písničku, vzpomínali si Izraelci na příběh, který byl skoro hororový. Když je faraó propustil z Egypta, došli až k nějakému moři, kde se utábořili. Jenže faraó si to rozmyslel, cítil se pokorěnými mi otroky a jejich Bohem a vydal se je pronásledovat. Izraelci měli před sebou moře a za sebou slyšeli koně egyptských vojáků a kola jejich válečných vozů.

Věděli, že nemají žádnou šanci. Měli obrovský strach. Křičeli, volali k Hospodinu. Ale taky začali nadávat Mojžíšovi: „Ty za to můžeš. Cos nám to udělal, žeš nás vyvedl z Egypta? Kdybychom tam zůstali, mohli jsme být naživu. Teď tady umřeme v poušti.“

Mojžíš jim řekl: „Nebojte se! Vydržte a uvidíte, jak vás dnes Hospodin zachrání. Jak vidíte Egyptany dnes, tak je už nikdy neuvidíte. Hospodin bude bojovat za vás a vy budete mlčky přihlížet.“

A dál už je ten příběh jako nějaký videoklip k písničce o tom, jak je Pán Bůh v této situaci zachránil. Mojžíš na Hospodina pokyn vstáhl svou hůl nad moře a to se rozestoupilo. Izraelci mohli projít prostědkem moře po suchu. Za Izraelci se zvedl oblakový sloup, takže na ně Egyptané neviděli. Byla noc, viděli jen tmou. Nepřestali však Izraelce pronásledovat. Vjeli se svými vozy až do moře. Když nastalo ráno, Mojžíš znovu vstáhl svou hůl nad moře, vody se začaly vracet a nad egyptským vojskem i s faraonem se zavalilo moře.

Izraelci stáli na druhém břehu a už je nikdo nepronásledoval. Viděli velikou moc, kterou ukázal Hospodin, když je zachránil před Egyptany. A uvěřili tomu, co jim Mojžíš o Hospodinu říkal.

Měli velikou radost. Na břehu moře začali zpívat a tancovat. Mojžíšova sestra Mirjam a ostatní ženy hrály na bubínky. Oslavovali vítězství, Hospodinovo vítězství, a svou záchranu. Zpívali tu píseň na stědačku, muži začali a ženy jim odpovídaly. Jedni druhým tak připomínali, co pro ně Hospodin udělal. Jak se báli, jak byli strachy sevření, ale jak se přestali bát, protože Bůh je záštita má, s ním nemusím se bát. Budou si to připomínat, kdykoli budou tuhle písničku zpívat. Pokaždé jako by to všechno znovu prožívali. Nejprve strach a úzkost, ale pak úžasnou radost a vděčnost. Pokaždé, když se později dostali do beznadějně situace a nevěděli si rady, tahle píseň jim pomáhala. Vždyť Hospodin jim nepomohl jednou, ale mnohokrát.

Pomůcky

Biblický atlas; obrázky egyptského vojska a jeho výbroje; vyobrazení přechodu Izraelců přes Rudé moře v pojetí autorů z různých období (můžete na vyobrazeních ukázat, jak si v každé době většina naší promítáme do biblických vyprávění svoje představy).

26.2.3 Starší školní děti

Mluvte s dětmi o tom, jakým způsobem oslavují lidé vítězství ve sportu. A jak ony samy třeba oslavují úspěchy ve škole? A jak by se dalo oslavit třeba uzdravení z těžké nemoci?

Zkuste — vzhledem k situaci ve vaší skupině dťtí — vymyslet ještě i další pŕíklady, a pŕi hledání odpovŕdí se pokusit rozlišit, zda jinak slavíme vítŕzství, jehoŕ jsme dosáhli vlastní pílí, silami, schopnostmi, a jinak vítŕzství ŕi úspŕch neŕekanŕ darované.

Starší dťti budou pŕíbŕh pravdŕpodobnŕ znát. Mŕžete s nimi pŕeŕíst rovnou píseŕ o Hospodinovŕ vítŕzství z Ex 15 (ovŕŕte si, zda rozumŕjí nŕkterým neobvyklým slovŕm), pŕípadnŕ je nechat pŕíbŕh z Ex 14 pŕevyprávŕt.

Dokážou dťti urŕit, kde je píseŕ vedle „popisu dťje“ vyznáním víry, oslavou Hospodinaŕ. Které verše by se mohly stát refrémem, kdyby se mŕla píseŕ zhudebnitŕ. Které verše by se daly skandovat (kdyby se píseŕ nezpívala pŕi bohoslužbách, ale na stadionu — ale klidnŕ to rovnou zkuste).

Pokud dťti znají zpŕvník Svítá, zkuste najít další písnŕ, které se vztahují ke stejnému pŕíbŕhu nebo obsahují stejné motivy (záchrana, vysvobození, záštita, pokoŕení moŕe, radost). Mŕžete si pomoci rejstŕíkem.

Zkuste v rozhovoru dojít k poznání, ŕe písnŕ mohou pŕíbŕh a jeho zvŕst nejen pŕevyprávŕt, ale také zpŕítomnit. Mohou být pomocí v situacích, kdy proŕíváme stejnou úzkost a strach, jako Izraelci tenkrát. Pŕipomínají nám, ŕe Hospodin pomohl mnoha lidem pŕed námi, a uŕí nás vŕŕit mu a spolŕhat na jeho blízkost a pomoc i dnes.

Pomŕcky

Zpŕvníky Svítá; nakopírovaný text Ex 15 (aby v nŕm dťti mohly podtrhávat).

26.2.4 Pŕesah

Je možné s dťtmi mluvit o písních v bohoslužbách, v nedŕlní škole apod. Víme, proŕ je zpívámeŕ. K ŕemu to jeŕ. A má smysl zpívat i písnŕ, které jsou hodnŕ staréŕ

26.3 Liturgie

26.3.1 Písnŕ

Bŕh je záštita má (SV 23); *Posila na cestu* (SV 135); *Dál, dál tou vodou* (SV 36); *Lide Boŕí, zpívej svému Pánu* (BTS 61); *Vzdejte Pánu slávu, ŕest* (EZ 136); *Vzdávám ti, Boŕe, chválu svou* (EZD 614); *Vítŕzi k poctŕ zpívejme* (EZD 667)

26.3.2 Rituál

Volný jsem, volný jsem, Bohu díky, volný jsem.

26.3.3 Biblický text k zapamatování

Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je vŕŕné. On rozdŕlil Rákosové moŕe ve dví a pŕevedl Izraele jeho stŕedem, jeho milosrdenství je vŕŕné. (Ŕ 136,1.13 a.14)

26.3.4 Okénko do bohoslužeb

Kazatel nebo uŕitel mŕže ukázat buben nebo tamburínu. Takové nástroje bŕŕnŕ pŕi bohoslužbách nemíváme. Líbilo by se vám, kdybychom tu hráli na bubnyŕ. A zpívali bychom na stŕídaŕku, tŕeba muži a ženyŕ

A tancovali pítom? Hodilo by se to do kostela? Dťi si dnes budou vyprávťt o jedné písniťce, která se do kostela náramnť hodí, a právť takhle se zpívala. Tťeba spolu s námi (a tťeba i s bubnem) nťco zazpívají, až se vrátí...

26.3.5 Modlitba

Pane Boťe, ďkujeme, ře jsi zachránil Izraelce pťed Egypťany. A mnohé další, kteťí mťli veliký strach, jsi vysvobodil. Ğďkujeme za písniťky, které nám to pťipomínají. Vťťíme, ře až budeme mít strach, pomťžeř i nám. Dej, abychom se tak snadno nevzdávali, když se nám zdá, ře je nťco beznadťjné a zbyteťné. Vťdyť ty jsi mocnťjší než všechny naše pťedstavy a úvahy. Amen.

Odkaz na pracovní list

[11 Pťechod pťes rákosové moťe](#)

[23 Pťechod Rudého moťe](#)

[23 Pťechod Rudého moťe - st](#)

Cílová skupina

[Pťedřkolní](#)

[řkolní](#)

[Starří řkolní](#)

Katechetické cykly

[Dál pťece nejdeme sami I \(Od stvoťení k Josefovi + Od Mojťžiře k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 14–15](#)